№ 93—ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ՝ 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1884

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի․ վեց ամսուանը՝ 5 ռ․, երեք ամսուանը՝ 3 ռ․, ամիսը 1 ռ․
Առանձին համարներով իւրաքանչիւրը 5 կոպէկ․

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիւրակէ եւ տօն օրերից առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետ․

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ հասցէով․— Въ ред. газеты «Мегу Айастани», въ Тифлисъ, կամ Redaction de «Meghou Haïastani», à Tiflis. (Caucase).

Խմբագրութեանս ուղղած թէ յօդուածները եւ թէ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինին գրողի ստորագրութեամբ եւ հասցէով․ Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուածները․ Խմբագրութիւնը իւր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցպահանջ․

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի բառին 2 կոպ․ Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով․ Յայտարարութիւններ ընդունվում են խմբագրատանը, ականաւոր հիւրանոցի տակ պ. Տէր-Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում եւ պ. Շահվերդեանի պավիլիոնում․

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1885 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ“

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐԸ

Կը հրատարակվի նոյն դիրքով եւ ծրագրով․

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ․

I) Պետական կարգադրութիւնք․— II) Առաջնորդողներ առօրեայ ամենատեսակ խնդիրների մասին․— III) Ներքին տեսութիւն— Տեղական եւ հասարակական խնդիրների վերաբերութեամբ յօդուածներ եւ թղթակցութիւնք․— IV) Քաղաքական վիճակի վերայ յօդուածներ եւ լուրեր․— V) Մանր լուրեր․— VI) Խառն լուրեր․— VII) Բանասիրական— Ֆէլիէտօններ, Պատկերներ, Վէպեր, Մատենախօսութիւնք, Քննադատութիւնք, Գիտութեանց եւ արհեստից վերաբերեալ յօդուածներ․— VIII) Պատասխանիք․— IX) Յայտարարութիւններ զանազան լեզուներով․

Տարեկան բաժանորդագինն է 10 ռուբլի կիսամեայ 5 ռուբլի․

Փոքր եւ տառն հասցնելու ծախքը խմբագրութեան վերայ է։

Ստորագրվել կարելի է Թիֆլիսում․ I) Խմբագրատանը․— II) պ. Բ. Շահվերդովի գործակալութիւնում․— III) Զ. Գրիգորեանի գրախանութում․— IV) պ. Ց. Շահինեանցի խանութում։

Ծանօթութիւն․ Առաջիկայ տարին «Մեղուն» կը հրատարակվի երեք կամ չորս անգամ, եթէ նիւթական միջոցները կը ներեն․

ԹԻՖԼԻԶՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Երկուշաբթի 3 դեկտեմբերի

Հայ թատրոնասիրաց խումբը յօգուտ դրամատիկական Ակումբի, Հայուհեաց, Բարեգործական (կովկասում) եւ Հայերէն գրքերի տպագրական ընկերութեանց կը ներկայացնէ-

I

Արդիւնաւոր պաշտօն

II

Պիպօի Տկճուր

Մասնակցութեամբ տտ. Գարսոյեան, Քալանթարեան, օր. օր. Յովհաննիսեան, Բայսողօլեան, պ. Լալաեան, Միրզոյեան, Մանդինեան, Խալաթեան, Մամիկոնեան, Լիսիցեան եւ այլք․ Սկիզբն 7¼ ժամին երեկոյեան։ Տոմսակների գինը սովորական է։ Տոմսակները կարելի է ստանալ պ. Եփրեմ Պատուրեանի խանութում եւ թատրոնի գանձարանում․

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на 1885 годъ

на ежедневную литературно-политическую газету

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

ИЗДАВАЕМУЮ ВЪ ТИФЛИСѢ

(II годъ изданія)

ПРОГРАММА газеты общая всѣмъ литературно-политическимъ ежедневнымъ изданіямъ, съ возможно широкимъ развитіемъ мѣстнаго отдѣла.

Подписная цѣна съ доставкою: и пересылкою въ Россіи: на годъ **10** руб.; на **6** мѣс.—**6** р.; на **3** мѣс.—**3** р. **50** к.; на **1** мѣс.—**1** р. **50** к

Подписка принимается: въ **Тифлисѣ** въ конторѣ редакціи при **Газетномъ Агентствѣ В. ШАВЕРДОВА,** въ С.-Петербургѣ въ книжномъ магазинѣ „**Новаго Времени**“. Иногородные адресуютъ свои требованія въ **Тифлисъ,** въ контору редакціи „Новаго Обозрѣнія“, при газетномъ Агентствѣ В. Шавердова.

Редакторъ-издатель **А. В. Степановъ.**

(10—7)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ․

Պատրիարքական խնդիր․
Ներքին Տեսութիւն․ — Սնոյդ է արդեօք․ — Խնայողական Գանձարանում գումար տնտեսելու կանոնները․
Քաղաքական․ — Քաղաքական լուրեր․
Մանր լուրեր․
Յայտարարութիւններ․
Բանասիրական․—Գիտեղե.

ԹԻՖԼԻՍ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1884 Թ․

—

Ներսէս Պատրիարքի մահուամբ թաճկահայերի համար ծագեցաւ նշանաւոր խնդիր, այն է պատրիարքական հարցը։ Կ. Պոլսի ազգային ժողովի գլխաւոր գործն է այժմ այդ խնդիրը։ Արդէն համագումարն արել է իւր ընտրութիւնն եւ ընտրելիների անունները յայտնի են, բայց այս պարտաւորական չէ ազգային ընդհանուր ժողովի համար, որ հաւանական է, թէ ամսոյս վերջերին նիստ կ'ունենայ եւ ընտրութիւն կ'անէ։ Ըստ սովորութեան մամուլն էլ իւրն է ասում եւ ահա Կ. Պոլսի մամուլի մէջ էլ աւելի խօսք եւ զրոյց է լինում Գեր. Ս. Մելքիսեդեկի եւ Ս. Բարթուղիմէոսի մասին։ Մամուլի մէջ ընտրելիութեան երբեւ գլխաւոր հիմունքներից մէկն էլ համարվում է այն գաղափարն, որ ընտրելին պէտք է կառավարութեան վստահութիւնը վայելէ եւ այդ վերաբերութեամբ Ս. Բարթուղիմէոսի ընտրութեան կշիռ տալու համար մինչեւ իսկ յիշվում է այն հանգամանքն, որ նա մօտիկ ծանօթ է Սաիդ-փաշայի հետ, սորա Պուրսայի կառավարիչ եղած ժամանակից։

Ս. Բարթուղիմէոսը դեռ ոչնչով չէ արժանացած հայ նշանաւոր եպիսկոպոսների շարքում տեղ բռնելու. ըստ որում նա իւր վիճակի կառավարութեան մէջ աչքի ընկնող գործ կատարած չէ. միայն նորա անձնական ծանօթութիւնն ու յարաբերութիւնը առաջին նախարար Սաիդ-փաշայի հետ, կշիռ է ստանում եւ այսօր նրան պատրիարքական ընտրելի լինելու արժանի են տեսնում, որովհետեւ հրապարակ է գալիս այն գաղափարը, թէ պէտք է այդ ընտրութեան ժամանակ այնպիսի անձինք առաջ բերել, որոնք վայելելիս լինեն Բ. Դրան վստահութիւնը։

Մենք Ս. Բարթուղիմէոսի ընտրելիութեան հակառակ չենք, քանի որ կան Բ. Դրան վստահութիւնը վայելող աւելի արժանաւոր հայ եկեղեցականներ, ինչպիսի են Ս. Մելքիսեդեկը, Ս. Մատթէոս Իզմիրլեան, Ս. Խորէն Աշըգեան եւ Մխիթարեան եւ այլք․ բայց մեզ համակրելի է ազգային ժողովի համոզումն, թէ պէտք է ընտրել այնպիսի անձնաւորութիւն, որոյ վերայ վստահութիւն ունենար Բ. Դուռն, որոյ եւ ազգի մէջ միջնորդ պիտի լինի պատրիարքը։

Տարակոյս չը կայ, որ կառավարութեան վստահութիւնն վայելող եւ ազգի վիճակին եւ հանգամանքներին տեղեակ պատրիարքն աւելի օգուտ կը տայ ազգին եւ եկեղեցուն, քան մի անձնաւորութիւն (որքան էլ սա քաղաքագէտ եւ գիտուն լինի), որ չէ վայելում կառավարութեան վստահութիւնն ու հաւատարմութիւնը։ Քանի որ տաճկահայոց ազգապետն է եւ ներկայացուցիչը Ս. պատրիարքը կառավարութեան առաջ, որոյ հպատակն են տաճկահայք, պարզ է, որ այդ ներկայացուցչի առաջարկները յօգուտ իւր հօտի բարոյական եւ նիւթական վիճակին ընդունելութիւն կը գտնեն կառավարութեան կողմից, եթէ սա վստահ է առաջարկողի բարեմտութեան վերայ։ Ամեն հպատակ ազգի բարօրութիւնը կախումն ունի այն կառավարութեան վստահութիւնից, որոյ հպատակ է։

Մենք կարծում ենք, որ մեր ազգային գործերի մէջ ամենամեծ քաղաքագիտութիւնը պէտք է լինի այն խոհեմութիւնն, որին հետեւել ձգտում է ներկայումս Կ. Պոլսի ազգային ժողովը։ Մեծախօսութիւնն ու անձնապաստանութիւնը միշտ վնասել են եւ կը վնասեն մեզ։ Ցանկալի կը լինէր, որ մեր տաճկահայ եղբարք այն նախագծին հետեւէին եւ մեր կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ։ Եթէ Կ. Պոլսի Ս. Պատրիարքի ընտրութեան ժամանակ աչքի առաջ ունենում են տաճիկ կառավարութեան եւ մինչեւ իսկ Սաիդ-փաշայի վստահութիւնն ընտրելի անձնաւորութեան վերայ, որքան եւս աւելի ուշադրութեան պիտի առնեն եւ ռուսաց կառավարութեան վստահութիւնն ընդհանրական հայրապետի ընտրութեան եւ նորա ապագայ գործունէութեան վերաբերութեամբ։ Եւ այս ընթացքը մեր ներկայ վիճակում ամենից բնականն է եւ խոհեմն։

Աշխարհումս նշանաւոր կշիռ ունին հաւատարմութիւնն ու վստահութիւնը փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ։

—

Ահա հրատարակում ենք խնայողական գանձարանի կանոնների թարգմանութիւնը։

—

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆՈՒՄ ԳՈՒՄԱՐ ՏՆՏԵՍԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ․

—

Խնայողական գանձարանները հիմնուած են այն նպատակաւ, որպէս զի ամեն մի աղքատ մարդ, ինչ կոչման էլ որ լինի, կարողանայ իւր ամենօրեայ ծախսերից խնայած գումարը տնտեսել։

Այդ տեսակ խնայողութիւնները շատ անգամ, առանց անհրաժեշտ պէտքի, վատնուում են։ Բայց այդ տեսակ գումարները, ինչքան էլ որ փոքր լինին, եթէ որ յետ դրուին եւ խնայողական գանձարանը դրուին,— այն ժամանակ այդ չնչին գումարներից կը հաւաքուի բաւականին մեծ գումար, որը գանձարանը ոչ միայն վատնուելուց, կորսուելուց, յափշտակուելուց կամ հրդեհի ձանկն ընկնելուց կ'ազատէ, այլ նա եւ տոկոս էլ կը վճարէ։ Իսկ եթէ խնայողութիւն անող մարդը կամ գործ չ'ունեցաւ եւ կամ հիւանդացաւ, այն ժամանակ նա այդ գումարով կարող է ապրել, առանց ուրիշների օգնութեանը դիմելու։

Խնայած գումարը գանձարանը տանելու եւ այնտեղից դուրս բերելու համար շատ քիչ ժամանակ է հարկաւոր։ Ընդ նմին անգրագէտ մարդու համար մի եւ նոյն դիւրութիւնները կան, ինչ որ գրագէտի համար։

Առաջին անգամ փող բերողի անունը գանձարանում գրում են եւ մի գրքոյկ են տալիս, որոյ մէջ յետոյ գրուում են եւ վերջերում բերուած գումարները։ Ով որ ուզում է խնայած փողը յետ ստանալ, գրքոյկը հետն առած գնում է գանձարանը եւ յայտնում է թէ նա ով է եւ որքան փող է ուզում։ Գանձարանը խոյն եւ եթ կը տայ փողը։ Գիրքն էլ կը վերադարձնէ։ Բայց եթէ փող ուզողը անգրագէտ է, գանձարանին էլ անծանօթ եւ միանուագ 100 մանէթից աւելի է պահանջում,— այն ժամանակ նա պարտական է ներկայացնել գանձարանին կամ իրան անցաթուղթը կամ մի վկայական իւր անձնաւորութեան մասին։

Ամեն մի անգամ գանձարանը տանելիք փողի քանակութիւնը 25 կոպէկից պակաս եւ 50 մանէթից աւելի չը պիտի լինի։ Եւ ամեն մի մարդ 1000 մանէթից աւելի չէ կարող ունենալ գանձարանում։ Որովհետեւ 1000 մանէթից վեր գումարները պէտք է Տէրութենական դրամատունը տրուին։ Այդ պատճառաւ ամեն մի փող տուն բերողին միմիայն մի գիրք է տրուում։ Եւ հէնց որ այդ գրքով 1000 մանէթ հաւաքուեցաւ, գանձարանը այդ գումարի համար տոկոս չի վճարել, այլ միմիայն իւր մօտ կը պահէ։ Բայց որպէս զի այդ 1000 մանէթի համար էլ տոկոս ստացուի, փողի տէրը պէտք է Տէրութենական Դրամատան վերայ փոխանցէ, կամ թէ 5% տոմսակ գնէ։

Գանձարան դրուած գումարի համար հարիւր մանէթին չորս մանէթ տոկոս է տրվում տարէնը (կամ թէ մանէթին 4 կոպ. կամ հինգ շահուն— մի կոպէկ)։ Այս տոկոսների ժամանակը հաշուվում է ամբողջ ամիսը, մի ամսի մէկից սկսեալ մինչեւ միւս ամսոյ մէկը։ Բայց այդ մանէթի տոկոսի համար էլ տոկոս (շահին շահ) է տրվում։

Ինչպէս վերեւում ասուած է առաջին անգամ փող տուն բերողի անունը, հայրանունը եւ ազգանունը գրքի մէջ գրվում է. հարցնում են, նմանապէս, փող բերողի տարիքը, պաշտօնը, ծնած եւ բնակած տեղը։ Այս բաները նրա համար է, որ երբ փող բերողը կամեցաւ բերածի մի մասը կամ ամբողջը յետ ստանալ յետոյ,— այդ ամենը նրան հարցնում են։ Այդ բաները միմիայն նա ինքը կը գիտենայ, իսկ ուրիշները ոչ։ Հետեւաբար եթէ որ գիրքը կորած լինի, ոչ նրան գտնողը, ոչ էլ գողացողը կարող չէ փողը ստանալ, որովհետեւ նա չէ կարող գիտենալ այն ամենը, ինչ որ գրքի մէջ գրուած է փողի իսկական տիրոջ խօսքերով։ Եթէ փող բերողը գրագէտ անձն լինի, ինքն իւր ձեռքով գանձարանի գրքի մէջ կը գրէ իւր անունն եւ այդ ստորագրութեան համեմատ յետ կստանայ փողը, առանց անցաթղթի կամ վկայական ներկայացնելու։

Ով որ կարող չէ առաջին անգամ անձամբ անձին փողը տուն տանել,— կարող է ուրիշին յանձնել։ Սակայն փողը կստանայ դարձեալ ինքը, փողի տէրը, որի անունով որ փողը գրված է եւ որի անունով որ գրքոյկ տրված է։

Գործարանները, արհեստանոցները, ընկերութիւնները եւ գիւղական համայնքը կարող են իրանցից ընտրուած մի անձի ձեռքով շատ մարդու կողմից փողեր տուն բերել ամեն մէկի համար առանձին առանձին գրքոյկներով։ Մի եւ նոյն ընտրուած անձը կարող է փողը և՛ յետ ստանալ, եթէ ներկայացնէ գանձարանին գործարանի, արհեստանոցի, ընկերութեան եւ համայնքի վկայականը։

Նորից փող տուն բերողը ամեն անգամ պէտք է որ իւր գրքոյկը հետէ բերէ։ Նա կարող է փողը ուրիշի ձեռքով էլ ղրկել, բայց պարտական է իւր գիրքը նրան յանձնել անպատճառ։

Եթէ որ գանձարանից տուած գիրքը կորչի կամ գողացուի, մի շաբաթից յետոյ ուրիշ նոր գիրք կը տրուի։

Փող տուն բերելիս պէտք է անպատճառ գանձապահին յանձնել գանձատան սենեկումը և այն միմիայն այն օրերումըն ու ժամերումը, որ նշանակուած են թէ՛ գանձատան ցուցանակի (վիվեսկա) վերայ և թէ՛ գրքոյկի մէջ։ Բացի դրանից բերած փողը 50 մանէթից աւելի չը պէտք է լինի, որովհետև այդ գումարից աւելի ստանալ և միւս անգամ գրել— գանձատան ծառայողներին արգելուած է։

Ամէնայն ոք կարող է իրան փոքրահաս տղայոց կամ ազգականաց համար փող տուն բերել, և եթէ ուզում են, կարող են կարգադրել, որ այդ փողը նոյն տղայոց կամ ազգակցաց ձեռքը հասնի այն ժամանակ, երբ նրանք չ ա փ ա հ ա ս դ ա ռ ն ա ն։

(Կը շարունակվի)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«Մանզումէի էֆքեար» Թրքախօս լրագրի № 5434 համարում, 27-ից հոկտեմբերի ներկայ ամի, հրատարակած էր հետեւեալ յօդուածը, որ թարգմանութեամբ հաղորդում ենք մեր ընթերցողներին։

—

ՍՏՈ՞ՅԳ Է ԱՐԴԵՕՔ.

—

Մի քանի ժամանակ առաջ Թիֆլիսի կողմերում մի գիրք տպագրելու համար գտնուող Մանչեսթէրի նախորդ քարոզիչ Տէր. Ղեւոնդ վարդապետն այս շաբաթ ժամանել է այստեղ (Կ. Պօլիս)։

Ցիշեալի այս օրերս այստեղ եկած լինելու պատճառով ծագած մէկ խօսակցութիւն իրականութեան ձև է ստանում և խառն ժողովի կողմանէ կանչուած լինելը կարծւում է։

Մենք Ղեւոնդ վարդապետին պատուաւոր անձն ճանաչած լինելով, չէինք կամենար հաւատալ, որ յիշեալի դէմ ծանր և նշանաւոր մեղադրանքներ խօսվում են. իբրև թէ նա մի օր պատրիարքարան Սր. Ներսէս Պատրիարքին ներկայանալով, չորս հինգ հարիւր տարիների ընթացքում հաւաքված կարևոր վկայաթղթերի և գրութեանց թանգարանի սենեակում աշխատելու և յիշեալ գրութիւնները կարգաւ դասաւորելու և՝ այս կերպով ազգին մի ծառայութիւն մատուցած լինելու առաջարկութիւնն է անում։ Ամենապատիւ Սրբազանը, շնորհակալ լինելով թանգարանի բանալին նրան յանձնել է տալիս։ Ցիրաւի Ղեւոնդ վարդապետը շատ ժամանակ երթևեկում է, առանձնանալով նոյն սենեակում աշխատում է և գրութիւնները կարգի դնելից յետոյ բանալին վերադարձնելով Թիֆլիսի կողմերն է գնում։

Անցեալները ինչպէս է լինում հին վկայաթղթերից մէկի հարկաւորութիւնը զգացուելով բերում են և տեսնում, որ կնիքը հանուած է։ Սրա վերայ կասկածի են գնում և միւս գրութիւնները աչքէ են անցնում և տեսնում, որ բոլոր ֆիրմանների և սոցա նմանների, ու պաշտօնական գրութեանց կնիքները հանուած են։ Ցայտնի բան է այս տեսողները և լսողները այս մեծ քրէական յանցանքի և ոճրագործութեան վերայ զարմանում են։

Այժմ հարկէ ճշտել և քննել, թէ այս երբ է պատահած, Ղեւոնդ վարդապետի գործը սկսելիս այսինքն գրութիւնները կարգի դնելու ժամանակին, թէ նրանից առաջ։ Ի հարկէ ճ՞իշդ եղելութիւնը յառաջիկային պիտի իմացվի։ Բայց առհասարակ եղած տարաձայնութեանց նայելով, ասվում է որպէս թէ մի Թիֆլիսցի անցեալները մէկից հարիւր քիսէն ոսկու աւելի կամ պակաս գնով, բաւական թանգագին գրութիւններ գնած լինելը իմացուելով, Ղեւոնդ վարդապետի մասին ևս կասկած է յայտնվում։

Սոյն խարդախ ոճրագործութեան հեղինակը ով որ էլ լինի, թէև ամենամեծ պատժից ազատ չը մնալն անկասկածելի է։ Եթէ այս գործին մէջ Ղեւոնդ վարդապետի մասն և բաժին ունենալն ևս հաստատուի, քիրաւի մեզ մեծ ցաւ պիտի լինի։ Թէև մեր պատրիարքարանը Պրոպատիկէի աւազանին է նմանում. բայց տեսնենք թէ այս ոճրին տէրը պիտի աշխա՞տի գտնելու և նրան պիտի պատժէ՞, թէ այս ևս անցեալների պէս կողմնակցութեան, խաթրի ու շահասիրութեան փոշիների տակ ծածկուելով պիտի մոռացուի։

Այս ազգին՝ գործող և հրաշէ պէ»

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԻՆԵԳԻԵ.

(ՉՈՐՍ ՕՐՈՒԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

ՕՐ ԵՐՐՈՐԴ—ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

—

ՀԶ.

Արեգակը կամաց կամաց բարձրանում էր հորիզոնից։ Առաւօտեան ժամերգութիւնը շատոնց վերջացրած պրծած՝ տէր Պետրոսը հիւրասենեկի դրսումը ման է գալի։ Նա հիւրերի արթնանալուն էր սպասում, որպէսզի՜ մի անգամ ևս՝ հիւրասիրէ նրանց և ճանապարհ ձգելով, ինքը իւր գործին գնայ։ Սակայն հիւրերը չէին զարթնում։ Ինչ լաւ, որ դաշտային պարապմանց ժամանակը չէր, ապա թէ ոչ հիւրերի պատճառաւ կորցրած ամեն մի ժամը՝ քահանայի համար թանգ կը նստէր։

Թնդրափից [1]) շուտ շուտ գալիս էր Թորոն և տան հարսի կողմից ազդարարում տէր Պետրոսին՝ թէ տաք թանապուրը և տապակած վառեկները ի վաղուց հետէ պատրաստ են և թէ, մինչև անգամ «թոճկցել» են։ Պէտք էր, ուրեմն, սեղանը սարքել, նախաճաշը վայելել։ Բայց ո՞նց վայելել, երբ հիւրերը քնած են։

— Փոքր ինչ էլ պէտք է սպասել, որդի, ասաց քահանան որդուն։ Երկար ճանապարհից յետոյ՝ մարդիկ միշտ երկար են քնանում։ Դու գնա հարսին ասա, թող կերակուրը տաք պահէ, թոճկնալը վնաս չունի.—Հա, իրաւ, Թորո, ձիաների առաջ մի մի «ղօչ-բուռ» գարի լից դարձեալ։ Առաւօտեան գարին նրանք հիմի «կտրած»—վերջացրած—կը լինին։

Հօր պատուէրը Թորոն գնաց նոյնութեամբ կատարեց։

Կէս ժամ յետոյ վերջապէս հիւրասենեկի դուռը ևս բաց եղաւ։ Փեսայ ու աներձագ շորերը հագին կազմ և պատրաստ էին արդէն։ Տանուտիրոջ հետ, փոխադարձաբար, ողջունուեցան նոքա և գնացին լուացուելու։

Ձեռքերին ջուր ածողը ինքը տան հարսն էր։ Լուացուելիս Լևոն Անթառեանին դժար չէր ճանաչել իւր սիրուհի Եսթերին։ Բայց, երկու խսկ կողմից, մի խօսք, մի ծպտուն հանել, մի որ և է նշան ցոյց տալ միանգամայն անկարելի էր։ Բացի Արշակից լուացվողների կըշտին էր և՛ տէր Պետրոսը։ Լևոն ու Եսթերը կրծքից թռած խղճուկ հառաչանքներով միմիայն բարևեցին մէկզմէկ։ Մինչև Թորոյի սեղան պատրաստելը՝ Եսթերը հիւրերի անկողինները հաւաքած պրծած էր։ Շուտով նախաճաշիկն նըստան։ Արշակի ոտացաւը թէ և բաւականին թեթևացել էր, բայց պատանին դարձեալ չէր կարող ոտքը ազատ գետնին դնել։ Նա կաղում էր։

Տանուտէրը հաւատացնում էր թէ Արշակի կաղալը ոչինչ բան է, և թէ մի երկու ժամից իրան իրան կանցկենայ։ Տէր Պետրոսի վկայութեամբ պատանու կաղալը աւելի երևակայութեան — խամութեան արգասիք է, քան իսկական ցաւի։ Եւ թէ այդ տեսակ երևակայութիւնը յատուկ է ամեն մի ոտացաւ ունեցողի, մանաւանդ անփորձի, ևս առաւել պատանու։

Այսու ամենայնիւ, որպէս զի Արշակը, ճանապարհին, Լևոնին չը նեղացնէ՝ բարի քահանան նրանց համար մի օգնական—ուղեցոյց ևս յատկացրել էր։ Սակայն—զարմանալի բան—ոչ Անթառեանը և ոչ էլ Ալանեանը, ըստ երևոյթին, չէին կամենում այդ օրը ճամբայ ելնել։ Արշակը, անշուշտ, փեսայինը երկիւղ կրելով, իսկ Լևոնը Եսթերից բաժանուել չը կամենալով, գէթ մինչև ամեն բան ստուգելը։ Հիւրերի լռութիւնը, մեկնելու համար նրանց կողմից ոչ մի խօսք չ'ասելը՝ տէր Պետրոսի համար պարզ ապացոյց էին, որ Մարտիրոս Վ. ահանեանը, թերևս կամենում է մի օր ևս մնալ։ Արշակ եղբօրը կաղալուն անցկենալը ևս տեսնել և ապա, միամիտ սրտով, Հինձքից դուրս գալ։ Հիւրերի ցանկութիւնը տանուտէրը չէր կարող մերժել։ Դա ընդունուած չէ։ Եթէ Լևոնը 10 օր էլ մնար, տան օրումն էլ հաց ու ջուր և մեծարանք կար տանտիրոջ կողմից։ Տէր Պետրոսը հիւրերին առաջարկեց որ, եթէ ուզում են, թող այդ օրն ևս Հինձքում անցկացնեն։

Լևոնը Արշակի համաձայնութիւնը հարցրեց։ Սա, ակամայաբար, այդ բանը նրա բարի կամեցողութեանը թողեց և, վերջ ի վերջոյ, բանից դուրս եկաւ, որ տէր Պետրոսի հիւրերը այդ օրը ևս գիւղում պէտք է մնային։ Իմանալով այդ՝ տէր Պետրոսը փութաց պէտք եղած ազդարարութիւնը անել հիւրերին ուղեկցելու պատրաստվող գիւղացուն։

Հիւրերի մնալը՝ տէր Պետրոսի համար մի անյարմարութիւն ունէր միմիայն։ Բայց այդ մասին խօսք բացանելն անգամ ամօթ էր։ Բանը նրանումն էր, որ տանտիկինը տանը չէր, այլ միմիայն տան մանկահասակ հարսը։ Տէր Պետրոսը ո՞նց կարող էր նրան մենակ թողնել անծանօթ և օտար երիտասարդի հետ։ Բայց ինչ արած։ Դէպքը այդպէս բերեց։ Պէտք էր, ուրեմն, հնազանդել բաղդին և աշխատել, որ թէ հիւրերը գոհ մնան, և թէ տան հարսի պատույն, կամ անունը որ և է արատ չը գայ պատահմամբ...

— Դու ժպտում ես—դարձաւ ծերունին դէպի ինձ—բայց եթէ տէր Պետրոսի տեղը դու լինէիր, եթէ նոյն հասկացողութիւնն ունենայիր և նոյն շրջանումը ապրէիր,—անշուշտ մի և նոյն բանը դու ինքդ էլ կանէիր։ Տէր Պետրոսների վարմունքը, արդարև, շատ խորթ, վայրենի, անգամ ամօթաբեր է թւում, բայց եթէ, փոքր ինչ, խորը քննենք, մենք ինքեանքս էլ կը համոզուինք, որ տէր Պետրոսները իրաւացի են։ Նահապետական կեանքի այդ, և դրա նման, երևոյթները, շատ և շատ պատճառներով, անհրաժեշտ են։ Եւ ի զուր չէ անշուշտ, որ հէնց ինքը կեանքը ստեղծել է այդ տեսակ երևոյթները։ Ուրեմն մենք երբէք իրաւունք չունինք ծաղրելու՝ կամ արհամարհելու այդ երևոյթները։ Այլ—եթէ միայն խելացի մարդիկ ենք—պէտք է ուսումնասիրենք և հետազօտենք այդ ամենը։ Ես չեմ ժխտում, որ նահապետական կեանքի մէջ բազմաթիւ տգեղ երևոյթներ կան, որոց վերանալը ցանկալի է։ Սակայն պէտք չէ պատճառը հետևանքին և հետևանքը պատճառին հետ շփոթել։

Ամեն մի տգեղ երևոյթ իւր պատճառը, իւր հիմունքներն ունի։ Ուզում էք, որ այդ երևոյթը ջնջուի, ջնջեցէք նախ՝ նրան առաջացնող պատճառները, կործանեցէք նրա հիմունքները և ամեն բան իրան իրան կը դրստուի։ Իսկ այդ, թէ և դժուարին, սակայն սրբազան գործը անելու համար, հարկաւոր է ուսումնասիրել, միշտ ուսումնասիրել ժողովրդի կեանքը, առանց կանխակալ կարծիքների, առանց ծայրահեղութեան, առանց մոլեռանդութեան։ Դարերի շինածը՝ դարերը միայն կարող են քանդել։ Ցայտումներով, վարագ կրքերով և բուռն՝ զգացմունքներով ոչ մի օրինաւոր գործ առաջ չի գնալ աշխարհիս երեսին։ Բոցերը միմիայն այրում լափում են, այլ ոչ ջեռուցանում, կայծերը միմիայն վայրկենական լոյս են առաջացնում, այլ ոչ— ջերմութիւն։

Բայց մենք դառնանք մեր պատմութեանը։

ՀԷ.

Եթէ տէր Պետրոսը հիւրերի մնալուցը մի կողմից դժգոհ էր, Թորոն, ընդ հակառակը, ամեն կողմից գոհ էր։ Գիւղացի՝ մանուկը շատ ուրախ էր, որ այդ օրը իւր հասակակից քաղքցի մարդու, Արշակի, ընկերութիւնը պիտի վայելէ։

— Ո՛րքան երջանկութիւն Թորոյի համար, երբ իւր համագիւղացի հասակիցները տեսնեն նրան քաղաքացի պատանու հետ միասին զբօսնելիս։

Հէնց այդ էր պատճառը, որ Թորոն Արշակի կշտից չէր հեռանում։ Նա անդադար թախանձում էր Արշակին, իւր հետ, դուրս գնալ փողոց։ Տեսնել գիւղի աղբիւրները, արտերը, ակօսներից սինձ ժողովել, հանդերից կանկառ ու ատոլ հաւաքել և ուտել, կէս օրին գիւղ դարձող ոչխարների հօտը դիմաւորել, գնալ մինչև անգամ ձիերի երամակը և այնտեղ իրանց դաշխայ քուռակին հեծնել։

—Ո՛հ դուք մանկութեան սրբազան օրեր—ասաց ծերուկս և հառաչեց։ Ցետոյ շարունակեց։

Արշակը սկզբում Թորոյի առաջարկութիւնները մերժում էր, բայց երբ տէր Պետրոսն ու Անթառեանը ևս սփոփեցին—Արշակը զիջաւ։ Պատանիները դուրս ելան, միայն այն պայմանաւ, որ գիւղից շատ չը հեռանան։

Նրանց ետքերից դուրս եկան և՛ քահանան ու Լևոնը։ Սկեսրայրի կողմից Եսթերին պատուէր տրուեցաւ ճաշ պատրաստել։

Այս և այն գիւղականին հետ տեսնուելուց և, փոքր ինչ, խօսակցուելուց յետոյ՝ քահանան իւր հիւրին կալնոյ շամբի կողմը տարաւ։ Այնտեղ տեսարանը աւելի սրտաբաց էր։ Եւ Անթառեանը կամենում էր (ինչպէս ինքն էր ասում) ցերեկով՝ մի անգամ ևս տեսնել բնութեան ազատ որդւոց—շամբի թռչնոց—ազատ կենցաղավարութիւնը։ Բայց երիտասարդի իսկական նպատակն էր տէր Պետրոսին առանձնացնել, որպէս զի կարող լինի, մի կերպ, իմանալ Եսթերի ամուսնութեան մանրամասնութիւնքը։ Այդպէս էլ եղաւ։ Այդ իրան համար վերին աստիճանի հետաքրքիր հարցի պոչից բռնելու յարմար եղանակըն էլ՝ Անթառեանը շուտով գտաւ։

— Իգնատոս եղբայրը, ասաց նա, աստաս, չը գիտէ որ մենք այսօր Հինձքումը մնացինք, ապա թէ ոչ կուգար և մեզ կը գտնէր։ Այնպէս չէ՞, տէր հայր։

— Անշուշտ։ Բայց, մեր բաղդից, այն շաղակրատը, թերևս, հանդը գնացած լինի։

— Խեղճ մարդ, երևում է, որ Գրիգոր աղայից շատ է դաղուած։

— Ոչ ինքը, այլ իւր ազգականը, ոսկերիչ Խաչօն, իմ խնամին։

— Ո՞նց... միթէ ձեր հարսը ոսկերիչ Խաչօյի դուստրը կամ ազգականն է, տէր հայր։

— Հարազատ դուստրը։

— Ուրեմն Գրիգոր աղայի հասցրած վնասից դո՛ւք էլ մասն էք ունեցել։

— Ն՛ս, ոչ. ամենևին։

— Ներեցէք, տէր հայր, անտեղի հետաքրքրութեանս, բայց ես շատ կըցանկայի ձեր այդ Գրիգոր աղա ասած մարդուն դէպի ոսկերիչը ունեցած տմարդի վարմունքի պատմութիւնը լսել։ Որովհետև ես՝ թէպէտ Գրիգոր աղային անձամբ չեմ ճանաչում, բայց, որքան լսած եմ, նա վատ մարդ չը պէտք է լինի։ Ախալցխայում, առիթ եկած ժամանակ, ես, գոնեա, միշտ գովեստ եմ լսել իւր և իւր ընտանիքի մասին։ Ուստի, շատ հաւանական է, որ կամ Ախալցխայում լսածներս սուտ են կամ չափազանց կամ—այստեղ լսածներս։

— Այժմեան ժամանակում մարդկանց ճանաչելը շատ դժար է, որդի։ Նախնեաց ասածի նման՝ մարդուն ճանաչելու համար, հարկաւոր է հետը լորով աղ ուտել, երկար ժամանակ գործ ու առ ու տուր ունենալ։ Ես, թէպէտ, չէի կամենում այս առարկան բաց անել, բայց երբ դէպքը եկաւ, երբ դու այդքան հետաքրքրվում ես, համեցէ՛ք համառօտապէս պատմեմ ձեզ։ Միայն, ինչպէս երէկ էլ խնդրեցի, լսածներդ քեզ համար մնան։ Դու դեռ ջահիլ ես։ Մարդկանց հետ, դեռ երկար ժամանակ նիստ ու կաց պէտք է ունենաս, ուստի կարելի է այս պատմութիւնից, որքան և լինէ, շահուիս։ Առաջիդ դեռ ապագայ կայ։ Կեանքի մէջ դեռ նոր ես մտնում։

— Շատ ճշմարիտ է։ Շատ շնորհակալ կը լինեմ ձեզանից, տէր հայր։

— Գրիգոր աղա ասած մարդուս վերայ, մի ժամանակ, ողջ Երզրումը հիացած էր։ Բայց ոսկերչու հետ պատահած դժբաղդ դէպքը բոլորի աչքն էլ բացեց։ Այժմ իւրաքանչիւր Երզրումցի համոզուած է, որ Անթառեան Գրիգոր աղան չար և նման է եղել այն մարդկանց, որոց համար ինքը՝ ջմեր փրկիչը ասում էր. «վա՜յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի նման էք գերեզմանաց բռելոց, որ արտաքուստ գեղեցիկս երևին և ի ներքուստ լի են ոսկերօք և ամենայն ապականութեամբ»։ Եւ տէր Պետրոսը սկսեց այնուհետև, համառօտապէս, պատմել Լևոնին սրա հօր արածները ոսկերիչ Խաչօյին՝ առևտրական-ընկերական գործերումը։ Ոսկերչու ամանաթ արծաթները, սրա բաժին ակնեղէնները և սեպհական տունը, խաբեբայութեամբ յափշտակելը։ Աւազակներից կողոպտուած ապրանաց զըտնուիլը, վալիի միջոցաւ ոսկերչուց թագցնելը և այլն և այլն։

[1]) Տան այն մասը, ուր թոնիրն է գտնուում և որ գիւղացու խոհանոցն է։

պատրիարք և ժողով է հարկաւոր:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.

Տօնկինի գործի մասնաժողովում պ. Ֆերրին յայտնեց հետեւեալը. «Եգիպտական հարցում Ֆրանսիան ընթանում է համաձայնութեամբ Եւրոպայի այսինքն Աւստրիայի, Գերմանիայի և Ռուսաստանի հետ: Եգիպտական խնդիրը պէտք է ընդհանուր եւրոպական խնդիր դառնայ, որովհետև համաձայնութիւնը առայժմս լոկ յիշատակ է: Ֆրանսիայի գլխաւոր շահը Եգիպտոսում Սուէզի ջրանցքի ազատութիւնն է, որ մի և նոյն ժամանակ բոլոր Եւրոպայի շահն է: Մենք կատարելապէս կարող ենք յոյս դնել Եւրոպայի վերայ, սա երբէք թոյլ չի տալ մեղանչելու Սուէզի ջրանցքի ազատութեան դէմ, որովհետև կը լինէր նորա շահերին հակառակ: Ապա Ֆերրին բացատրեց, որ մեծ յոյս էր տածում Լօնդօնի դեսպանաժողովի վերայ: Սրանից յետ Նորտբրուկը Եգիպտոսումն էր և Անգլիան այժմ կասէ իւր առաջարկները: Յարաբերութիւնք Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ ըստ հնոյն մտերիմ են և սերտ »:

Կլեմանսօն հարցնում է Բէրլինի դեսպանաժողովի մասին. Ֆերրին պատասխանում է, որ այս մասին արդէն տէրութեանց մէջ կայացել է համաձայնութիւն, որոյ հետ միացել է և Անգլիան, Ֆրանսիայի համար, շատ պատճառներով, օգտաւէտ կարող է լինել առևտրի ազատութիւնն ոչ միայն Աֆրիկէում, այլ և բոլոր աշխարհում. Գերմանիան պարտաւորվեցաւ չը սղել իւր իրաւունքները Նախանգալի յափշտակած գաւառի մասին, որքան որ այս շօշափում է Ֆրանսիայի իրաւունքները: Բացի սրանից Ֆրանսիայի շահերը պահանջում են արգելք լինել Անգլիական-պորտուգալական դաշնակցութեան կազմելուն. Կլեմանսօն հարցրեց. Արդեօք Գերմանիայի հետ համաձայնութիւնը նշանակութիւն կ'ունենայ միայն Աֆրիկէի խնդրի վերաբերութեամբ, թէ նա այժ կ'ունենայ և' Եւրոպայում: Ֆերրին պատասխանեց, որ Բէրլինի դեսպանաժողովը բացառապէս Կոնգոյի հարցի համար է: Համաձայնութիւնն այս հարցի մէջ խաղաղութեան պահպանման երաշխաւորութիւններից մէկն է: Ապա Կլեմանսօն հետեւեալ հարցն տալիս. Եղե՞լ է արդեօք Սկիրնեվիցի տեսակցութեան ժամանակ խօսք յեղափոխութեան կարելութեան մասին Բէլգիայում. չ'ունի՞ արդեօք Նախագահ—Նախարարը որ և է տեղեկութիւն Բէլգիայի և Հօլլանդիայի մասին,— Ֆերրին պատասխանեց, որ նա յեղափոխութիւնը Բէլգիայում անհնարին է համարում և չէ կարծում, որ այս մասին Սկիրնեվիցում խօսակցութիւն լինել կարողանար: Սկիրնեվիցի տեսակցութիւնը այլ հետեւանք չէր կարող ունենալ բացի status quo-ի պահպանութիւնն, որովհետև միայն դրանով կարելի էր համաձայնեցնել պետութեանց տարբերվող շահերը: Հօլլանդիան, կարծես, անհետացաւ Գերմանիայի հորիզոնից: Ֆրանսիայի դիրքը Եւրոպայում երբէք այնպէս հաստատուն և ապահով եղած չէ, ինչպէս այժմս: Չինացոց վերաբերմամբ Ֆերրին ասաց հետեւեալը.

Մենք երբէք հրաժարված չենք Չինաստանից պատերազմական վարձատրութեան պահանջից, որոյ փոխարէն իբրև գրաւական առնում ենք Ֆորմօզան. եթէ մեզ այլ յարմար առաջարկութիւնք կը լինեն, մենք չենք հրաժարվիլ: Ծովային նախարարի ասութեամբ Տօնկինի արդիւնքն այժմս է ամիսը 80—100 հազար Ֆրանկ: Գէնէրալ Միլեօն հաղորդում է, որ Չինաստան հանդէս է բերել 30—40 հազար զօրք, որ ոչ քաջութիւն ունի և ոչ էլ պատերազմական նշանակութիւն. ուստի և անկարող առնելու գետաբերանի (դելգա) ամրոցները:

Ներկայումս Տօնկինը դեռ ևս արդիւնաւոր երկիր չէ Ֆրանսիական ձեռագործութեան և առևտրի համար: Հօգնոր քարոզիչները մշտական երկպառակութեան առարկայ են: Ֆուրնիէն հետեւեալ կերպով է բացատրում Տեանձինի դաշնագրութեան դիրքը. «Ես շատ կասկածում էի գերմանական դեսպան Բրանդտի մասին, նա միշտ աշխատում էր մեզ խոչընդոտ լինել. ես դեռ այն ժամանակ չը գիտէի, որ նա պաշտօնապէս հրաման ունի մեզ արգելք չը լինելու: Չինացիք դրամ չ'ունին. սարսափելի փոխառութեան երկիւղից, նոքա դադարեցրին իրանց բոլոր գործերը: Երբ կառավարութիւնն ուզում էր անել 14 միլիոնի փոխառութիւն, նա ստացաւ միայն մի միլլիոն: Ուստի և աւելի խոհեմութիւն կը լինի դրամական վարձատրութիւնը մի այլ եղանակով փոխարինել: Եթէ չինացիք համաձայնէին էլ վճարել պատերազմական վարձատրութիւնը, մենք նրանցից դրամ չէինք կարող ստանալ»: Կլեմանսօ. Ինչ տեղեկութիւնք ունիք բանակցութեանց մասին եւրոպական տէրութեանց հետ.— Ֆերրի. Այդ բանակցութիւնք յոյժ բարեկամական են և լինում են գաղտնի կերպով. Գերմանիայի միջնորդութիւնը մեզ առաջարկվեցաւ, իսկ Անգլիայից մենք ոչինչ խնդրած չենք, աւելին ևս

Բայց բոլոր պատմութեան ժամանակ՝ Հինձքի քահանան ոչ մի խօսք չարաւ Եսթերի ու Լևոնի մէջ եղած յարաբերութեանց մասին: Ոչ էլ Եսթերին իւր որդու հետ ամուսնացնելու մասին:

Քահանայի պատմութեանը մէջ կային կէտեր, որոնց Լևոնը խապառանտեղեակ էր: Բայց նրան հետաքրքրողը ոչ այնքան այդ կէտերն էին, որքան Եսթերի ամուսնութիւնը: Ուսափ երիտասարդը, քաղաքավարութիւնը մի կողմ թողած, այլ և այլ հնարներով երեք անգամ խօսքը հէնց այդ ամուսնութեան վրայ շուռ տուեց, բայց երեք անգամն էլ քահանայի պատասխանը նոյնն եղաւ, այսինքն թէ՝ Եսթերի ամուսնութիւնը «մի դէպք էր»:

ՀԸ.

Կէս օրը մօտենում էր:

Հինձքի մօտակայ լեռան կողմերից ոչխարաց հօտը, կամաց կամաց, դէպի գիւղ էր իջնում կթուելու: Տէր Պետրոսը շտապեց յետ դառնալ: Հարսը մինակ էր: Տան ոչխարները նա չէր կարող, մէն մինակ, կթել: Լևոն Անթառեանը, ինչ ասել կուզի, շատ ուրախացաւ, որ կրկին Եսթերին տեսնելու առիթ կունենայ: Եսթերին, որոյ ամ լինելը այժմ, ամենաստոյգ կերպով, գիտէր:

Ցակաւին հօտը գիւղ չը ժամանած՝ տէր Պետրոսը, հիւրի հետ, արդէն տան փարախի դռան առաջն էր: Հօտի հետ գալիս էին և՛ Թորոն ու Արշակը: Վերջնոյս կաղութիւնը, տէր Պետրոսի դուշակութեան համեմատ, արդէն անցած էր: Ցեանելու արժանի էր թէ այդ ժամանակ Թորոն ինչ ուրախութեան մէջ էր: Նա խառնուել էր հօտի հետ և մէկ այս ոչխարի դմակիցն էր բռնում, մէկ այն խոյի չալակին թռչում: Երբեմն ոչխարի նման մայում, երբեմն այծի նըման մկկում, կենդանիներին խրտնեցնում, գայթագղեցնում և Արշակի երեսին նայելով հա՛ռ հա՛ռ ծիծաղում, կարծես նրա վայրենութիւնը ծաղրում և իրան քաջասրտութիւնը երևան հանել ուզում:

Հօտը չըջապատող գամբռները, որքան որ ճանաչում էին Թորոյին, այնու ամենայնիւ, ժամանակ առ ժամանակ, մըռթմռթում էին, թերևս իրանց դժգոհութիւնը յայտնելով Թորոյին, որ հօտի խաղաղութիւնը վրդովում էր: Սակայն Թորոն գամբռներին էլ բանի տեղ չէր դնում և ոչխարներին թողած՝ գնում էր և այս ու այն գամփռի չալակը թռչում, ականջներիցը բռնած քաշ տալիս, պոչերը ծալում թևը մէջը անցկացնում: Մի խօսքով գիւղացի մանուկը ամեն հնար ի գործ էր դնում՝ Արշակի ուշադրութիւնը իւր վրայ հրաւիրելու, նրան զարմացնելու համար:

ՀԹ.

Հօտը գիւղ հասաւ: Ոչխար ու այծերը, խումբ խումբ, իրանց փարախներն էին ցրւում մայելով, բառաչելով, մըկկալով, իրանց գալուստը ձագուկներին իմաց տալ ուզելով:

Ծնողաց ձայներին խառնուեցան և նրանց գառ ու ուլիկների ձայները: Վերջիններս էլ, իրանց փոքրիկ հովիւ ու հովուհիների առաջնորդութեամբ, գիւղի հանդիպակաց կողմիցն էին գալիս ճիշդ այն հաշւով, որ կիթը չը խանգարեն:

Քառասնի չափ սեպհական ոչխար ու այծերին փարախ անելով՝ տէր Պետրոսը հարսին ձայն տուեց: Եկաւ Եսթերը զոյգ դոյլը ձեռին և փարախը մտնելով սկսեց կթել: Թորոն և Արշակը կթվող կենդանիների գլուխներն էին բռնում: Տէր Պետրոսը կաթով լցուած դոյլը տանում էր տուն, կաթը դատարկում և դատարկ դոյլը կրկին դուրս բերում: Գալով Անթառեանին՝ սա էլ փարախի պատի վրայ, դրսի կողմից, թեք ընկած դիտում էր, ի հարկէ, կթւողներից աւելի կթողին: Երիտասարդը աչքերը Եսթերից չէր հեռացնում, մանաւանդ երբ տէր Պետրոսը լիք դոյլով տուն էր գընում: Իսկ Եսթերը պպզելիս՝ չարունակ այնպիսի դիրք էր տալիս մարմնոյն որ ինքն էլ, կողմնակի կերպով, Լևոնին տեսնի: Ո՛վ գիտէ թէ այդ ժամանակ ինչ ու ինչ զգացմունքներով ալեկոծուում ու փոթորկվում էին հին սիրահարների ջախջախուած սրտերը: Անթառեանը տեսնում էր Եսթերին չաղացած, կայտառացած, ողջ երեսից ու մարմնից, կարծես, իւղ ու մեղր լինէր կաթում: Իսկ Եսթերը—Լևոնին՝ թէ և մեծացած, մաղձոտուած, բայց դալուկ, մաշուած, կարծես թէ երիտասարդը կերակրի փոխանակ՝ ասեղ լինէր կերած:

Բանն այնտեղ հասաւ, որ Եսթերը, իւր ձայնը Լևոնին լսելի կացուցանելու համար, երբեմն երբեմն, չինծու պատճառներով, սկսում էր Թորոյին վրայ նեղանալ: Լևոնն էլ, իւր հերթում, Արշակին էր կշտամբում, իբր թէ սա էլ ոչխարի գլուխը այնպէս չէ բռնում, ինչպէս որ հարկն է:

Ձ.

Կիթը վերջացաւ: Գառներն ու ուլիկները փարախն ի վեր բաց թողին և մարդիկ քաշուեցան ներս: Կէս ժամ յետոյ էլ ճաշի նստան: Ճաշի ճաշու տէր Պետրոսը իւր հիւրի հետ մի մեծ պըտոյտ ևս արաւ գիւղի մէջ, և փութաց երեկոյեան ժամերգութեանը: Անթառեանը նոյնպէս եկեղեցի գնաց և մինչև վերջը մնալով, ըստ գիւղական սովորութեան, եկեղեցւոյ դանձանակին էլ այցելեց: Նրա Հինձքից մեկնած եօթներորդ օրը՝ տէր Պետրոսը, երեսփոխանը և գիւղի պատուաւոր անձինք, ըստ նախնեաց սովորութեան, երբ բաց արին քիշեալ գանձարանը. նրանում վեց հատ օսմանեան լիրայ գտան: Դա Լևոն Անթառեանի նուէրն էր Հինձքի եկեղեցւոյն: Հէնց այդ առատ նուէրի շնորհիւն էր, որ Հինձացիք, վերջերում, լսեցին Մարաթիոս Վ. Ժանեանի ով լինելը:

Ընթրիքից յետոյ պէտք էր ննջել: Եսթերը, որ արդէն ազատ մտա ու էլ ունէր հիւրերի սենեակը, առանց, սակայն, երեսը քաշելու կամ խօսելու իրաւունք ունենալու, պատրաստուեցաւ հիւրերի անկողինը պատրաստել: Բայց —զարմանալի բան—Թորոն սև ձեռի նըման հօր ջանիցն է կպել և խնդրում է, որ Արշակին Թոյլատրեն իրան հետ միասին գոմի «սէքին» պառկելու: Արշակն էլ առ այդ մեծ տրամադրութիւն է ցոյց տալիս և իւր հերթում Անթառեանից մի և նոյն բանն է միջնորդում:

Երկու անմեղ մանուկներ ողջ օրը միասին զբօսնեցան, նստան ելան—մտերմացան: Եւ հիմայ, գիշերն էլ, միմեանցից բաժանուել չեն ուզում: Սա, առանց, շատ բնական է: Բայց, [կարծեօք, Արշակը մի ուրիշ պատճառ ևս ունէր այլ ևս փեսայի կչտին չը ննջելու. Նախընթաց գիշերուայ անցքը ուշիմ պատանին չուտ չէր կարող մոռանալ, թէ և այդ մասին ոչ ոքին ոչինչ չէր ասում:

Պատանիների ցանկութիւնը կատարելու՝ ոչ ոքի կողմից արգելք չեղաւ: Մանաւանդ թէ այդ բանը Անթառեանին շատ էլ դուր եկաւ: Ո՞վ ապաքէն երիտասարդի համար էլ՝ Հինձքում մնալու վերջին գիշերն էր: Եւ նա ուզում էր, ինչ էլ որ լինի, Եսթերին հետ տեսակցել ու խօսակցել: Եւ գէթ նրանից լըսել այն դէպքի պատմութիւնը, որ տէր Պետրոսը այնքան յամառութեամբ ծածկում էր: Այս էլ Անթառեանի համար կարծեօք թէ շատ բնական է, նոյնպէս: Մէջ տեղում միմիայն տէր Պետրոսն էր, որ ոչինչ հաշիւ չունէր: Եւ որպէս բարի ու ազնիւ մարդ՝ ամեն կերպ աշխատում էր հիւրերին գոհ սրտով ճամբու դնել:

ՁԱ.

Գիշեր էր: Տէր Պետրոսի տան մէջ ամեն ոք քնած էր, Թորոն ու Արշակը գոմում, տէր Պետրոսը—թոնրատանը, իսկ հարսը—տան սէքիում: Անթառեանը հօ, ի հարկէ, հիւրասենեակում, որ տան առաջին մասերից բաժանուած էր, մեծ պասից էլ երկայն, մի խորատաքարդ բաղով: Բաղի մէջ, դրսի դռան մօտիկ, շինուած են Սևոն ու Գայլօն—տան գամբռները, բոլոր տան ու ապրանաց միակ և արթուն ու հաւատարիմ պահապանները:

Լևոն Անթառեանը միմիայն կօշիկները ու դուրբաները հա'ած՝ անկողնի վերայ թեք էր ընկել և մտածում էր ու յուզւում: Ջէթի կանթեղը վառ էր դարձեալ: Երիտասարդը ուզում էր Եսթերի ննջարանը գնալ, ճանապարհն էլ թէպէտ գիտէր, ցերեկն արդէն այդ տեղը, մօտաւորապէս, նա գուշակել է, բայց հաւաստի չէր, թէ Եսթերը միմիակ է ննջում, թէ, գուցէ, մի և նոյն բաժնի որ և է անկիւնում ննջում է և ինքը տէր Պետրոսը:

Բաց յայտնանէ Լևոնին քաջ յայտնի էր, որ երկու սենեակին չէր բակումը շինուած են: Նրանք չեն թոյլ տալ, որ, ըստ առածին «թռչունն իւր թևով և օձը պորտով» այս կամ այն կողմն անցկենան: Երիտասարդը շատ շատ աչքերը դէպի սենեկի առ[...]ում բացուած պատուհանին էր ցցում, երկնչելով մի գուցէ չուտով լուսանայ և ամեն յոյս ի դերև ելնէ:

Խեղճ, ո՛ր տեղից գիտենայ թէ դեռ կէս գիշեր էլ չը կայ, և թէ մի և նոյն վիճակումը գտնուում էր Եսթերն էլ:

Սա թէպէտ սենեակի ննջարանիցյաս հեռի էր ննջում, թէպէտ դիւրութեամբ կարող էր դուրս գալ, բայց ո՞նց գար և գար ինչ անէր: Կարելի է Լևոնը ննջած էր: Աւելի թէ ննջած էլ չը լինէր,—աւելի վատ...

Այսպիսով, ահա, սիրահարները մէկ զմէկու համար էրվում—տոչորվում էին: Նրանք մի և նոյն չարիքի տակումն էին, սակայն միմեանց տեսնել չէին կարողանում: Սիրատենչ, երիտասարդ սրտերի համար՝ սրանից էլ վատ բան չը կայ աշխարհումս:

Բայց սէր ասածդ այնպիսի զօրեղ զգացմունք է, որ յաճախակի և երբեմն բացարձակապար, իշխում է մարդու բանականութեան վրայ խաղաղ մտացնել տալով և՛ վայելչականութիւն և՛ ամօթ և՛ պատիւ... Լևոն Անթառեանը, ուր ուրեմն, վեր կացաւ և, ամենազգուշաբար քայլելով, դէպի իւր ննջարանի դուռը գնաց: Դուռը ներսից ագխած էր նա ինքը: Զգուշութեամբ աղխը յետ արաւ և ականջը դռան ճեղքին դէմ տուեց: Երկար ժամանակ նա լսում էր: Սակայն բացի իւր սրտի ուժգին բաբախումից ուրիշ ոչ մի բան չը լսեց: Նախկին զգուշութեամբ երիտասարդը յետ դարձաւ ապա, և անկողնի գլխին կանգնելով՝ սկսեց ուշի ուշով դիտել անկողինը: Մէկ էլ մտքիցը ինչ անցաւ, ինչ չանցաւ՝ գժի նման չըքեցաւ մահճի առաջ և արտասուագին աչքերով սկսեց համբուրտել վերմակը, բարձը, դօշակը,—ամեն բան, որին, թերևս, դիպել էին Եսթերի ձեռքերը:

Փոքր ինչ յետոյ Լևոնը կրկին ոտքի ելաւ և դարձեալ դէպի դուռը գնաց: Ձեռքերն ու ոտքերը դողդողում էին: Այս անգամ երիտասարդը դուռը կամացուկ, և կիսովի, բացանելով՝ գլուխը դուրս հանեց: Մութն ու աղջամուղջը տիրում էին բակի մէջ:

Գլուխը իսկոյն յետ առաւ Անթառեանը և մի քանի րոպէ աղխը ձեռին՝ անշարժ մնաց: Յետոյ երեսը խաչակնքելով ոտքի մէկը, կամացուկ, դուրս գրեց, բայց իսկոյն սոսկմամբ յետ քաշեց կրկին: Տկլոր ոտքը թաց գետնին դիպչելիս սարսռաց, ի հարկէ, բայց Լևոնի, գրեթէ, խանգարեալ երևակայութեանը, այդ ամեն սովորական բաները կարող էին երկիւղ ազդել: Ցանկարծ երիտասարդի ականջին, կարծես, ոտնաձայն է հասնում: Կարծես չները մըռթմռթալ են ուզում, կարծես դրսից մի խղդուկ ձայն նրանց փաղաքշում է և անուններ տալով՝ լուռ մնալ է հրամայում:

Ցուրտ և երկիւղի կայծերը, կայծակի նման, անցան Լևոնի ողջ կազմուածքի միջով: Երիտասարդը, հէնց իմանաս, ուշաթափ եղաւ: Շնչառութիւնը ներս քաշուեցաւ: Ինչ էր մնում, որ վայր ընկնի... հոգին աւանդէ: Անզգայաբար Լևոնը դուռը յետ արաւ և պինդ աղխեց: Ինքն էլ դռան ետքին փնտացած կանգնած, ընդդր ընդդր դողում էր, էլ ոչ առաջ կարող էր գնալ, ոչ էլ—յետ: Սակայն շներին փաղաքշող ձայնը աւելի մօտենում է: Շան մէկն էլ, կարծես, երկաւ Լևոնի դռան մօտ, այնտեղ մի մարդու թէ մի ուրուականի ոտը փաթաթուեց, մի սիրալիր ձայն հանեց ու կրկին հեռացաւ: Երիտասարդի սրտի երակները ջրաղացի գաւերի նման նետում էին:

Աններելոյթ մարդը ձեռը դռան դէմ տուեց, կամացուկ խփեց... և «Ես՛ եմ, բաց» ասաց խղդուկ ձայնով,

— Օրհնեմ...տէր... չըկլաած դուրս տուեց Լևոնը:

— Տէրտէրը չէ, այլ ես եմ, ես Եսթերը, բաց, մի վախենալ, բաց...

— Եսթեր... դու... Եսթ...

— Լևոն... Լևոն...

Դուռը բացուեցաւ և հին սիրահարները գրկեցին մէկզմէկ:

(Կը շարունակվի).

չեմ կարող ասել, այս գաղտնիք է, որ ինձ չէ պատկանում։ Կլեմանսօ։ Որ-պիսի ծառայութիւնք պահանջում են այդ միջնորդութեան համար։ Ֆերրի. Այդ նոյնպէս անկարող եմ ասելու։— Կլեմանսօն։ Արդեօք յաջողութեան յոյս կայ. կարծում էք, որ Անգլիան մեզ օգնելում չահ ունի. արդեօք Անգ-լիան երկիւղ չէ կրում, որ մենք Չինաս-տանի հետ հաշիւներս փակելից յետ, աւելի ազատ գործելու միջոց կ՚ունե-նանք Եգիպտոսում և Մադակասկարում։ — Ֆերրի։ Ես ինչ կարող եմ ձեզ պա-տասխանել, երբ դուք ասում էք, որ չէք հաւատում անգլիական առաջար-կութեանց մտերմութեան։— Պատգա-մաւոր Շարօն։ Կլեմանսօն երկիւղ է կրում, որ Անգլիան իւր օգնութեան համար չափազանց թանգ վարձ չը պա-հանջէ։— Կլեմանսօ։ Ես միայն կը կամենայի իմանալ, թէ արդեօք Անգլի-ան վարձատրութիւն պահանջում է։— Ֆերրի։ Այդ մասին ոչ մի խօսք յիշ-ված չէ.— Պրատոն։ Մի խօսքով մենք պէտք է քննենք հարցը այնպէս։ որպէս թէ միջնորդութեան վերայ ոչ մի յոյս չը կայ։— Ֆերրի։ Յայտնի բան է, որ այդպիսի կարծիքն պէտք է հիմն ընդունվի։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՈԶԱՏԻՑ գրում են. — Մօտ 7 օր է ինչ Բոզատու շրջակայքը ձիւնի սաւա-նով $^1/_2$ արշին թանձրութեամբ ծած-կուել է։

* * *

Նոյն տեղից գրում են.—Տեղիս ոս-տիկանութեան թուլութեան պատճառաւ երբեմն անկարգութիւններ են պատա-հում, թէ գողութիւններ և թէ աղջիկ փախցնել։

* * *

ՇԻՐԱԿԻՑ մեզ գրում են. — ինչպէս երեւում է այս տարի շուտ սկսուել է ձմեռը, համարեայ մեզանում ամբողջ աշունքը ցրտային էր, մինչ անձրև է գալիս, երկինքը ամպամած է, տաք օր-վայ և արեգակի կարօտ ենք, և Շիրակի շրջակայ սարերը ծածկուած ձեան սպի-տակ սաւանով և նորա համար մինչ ան-պակաս է ցուրտը։

* * *

Նոյն տեղից հաղորդում են.—Լենսա-յին պիտոյքի գարմանալի առատութիւն և արժանութիւն է, առաջին կարգի ա-լիւրի փութը 50-էն 55 կ., իւղի փութը 9 ռ.լ պանիրը 1 ռ.—60 կ., ցորենի սո-մարը (18 փութ) 9 ռ., գարու սոմարը (16 փութ) 3 ռ.—50 կ., 100 ձուն 80 կ. 100 աթարը 80 կ., միսը ոչխարի 5 կ., մի ամբողջ կովը 10-էն 12 ռ. առնող չը կայ, խոտը և գարմանը նոյնպէս ա-ռատ է։

* * *

Ամսոյս 26-ին Աղեքսանդրեան պարտի-զում ս. Գէորգի շքանշանները կրող զի-նուորների հանդէս էր։ Մաղթանքից յետ կատարվեցաւ զօրահանդէս. հան-դիսադիրն էր գէնէրալ Դեվէլը։ Յետոյ ըստ սովորութեան սուրբ Գէորգի շքա-նշանի ասպետները գնացին Կովկասի գլխաւոր կառավարչի տունն, ուր պատ-րաստած էր նախաճաշ։

* * *

Քութայիսից մեզ գրում են, որ ամ-սոյս 17-ին մեծ. պ. Եանովսկին, ուղեկ-ցութեամբ շրջանի տեսուչ պ. Կարավա-յեվի և Քութայիսի նահանգի չինական դպրոցների կառավարիչ Լեւցկու այցելել է Հայոց դպրոցների բոլոր դասատուն-ները։ Բարձր դասատան աշակերտաց հարցաքննել է ռուսաց լեզուից և Թու-աբանութիւնից։ Յաջող պատասխաննե-րից շատ գոհ է մնացել, և մեծ շնորհա-կալութիւն յայտնելով, գեղեցիկ տըպա-ւորութեան ներքոյ հեռացել է, սեղմե-լով բազմիցս դպրոցի կառավարիչ հօր ձեռքերը։ Նա, ասում են, մի քանի տեղ մասնաւոր խօսակցութեան մէջ յայտնել է իւր մեծ գոհունակութիւնը, Քութայիսի հայ դպրոցների վիճակի և յառաջադիմութեան մասին։

* * *

ՌԱՇՏԻՑ պ. Գ. Տ. Ա. գրում է.— «Նոր-Դարի» 175 համարը գուժեց մեզ Ներսէս պատրիարքի մահուան բօթը։ Ռաշտու հայերը տխուր են։ Այդ համա-րը հասաւ այստեղ Նոյեմբեր ութին, ո-րից երկու օր յետոյ Ռաշտու փոքրա-թիւ հայերը իրանց ցաւը արտայայտե-ցին խմբովին մի տխուր հոգեհանգիստ կատարելով։ Ամսոյս 10-ին անմոռանա-լի պատրիարքի յիշատակին յատկապէս կատարուեցաւ պատարագ։ Ծանուցա-գրով ներկայ էին բոլոր օտարական հայերը, և տեղացիներից զգայունները։ Եկեղեցու մէջ տեղը դրուած էր թան-կագին կերպասներով զարդարուած դա-գաղ, որի վրայ հանգչում էին ս. ա-ւետարանը և խաչը։ Դագաղի ե-րեսը պատած էր թանկագին մո-մակալներով։ Բաւական մարդիկ հաւա-քուելուց յետոյ, յանկարծ բացուեցան եկեղեցու դռները, որոնցով մի-մի րո-պէից յետոյ, ծանր քայլերով մտան ե-րեք պսակակիրներ։ Պսակները պատ-րաստուած էին լիմոնի, նարնջի ոստե-րից, առատապէս զարդարուած գոյն-զգոյն, բազմազան սքանչելի ծաղիկնե-րով։ Առաջին զոյգը կրում էր մի պը-սակ այս վերտառութիւնով.— Ռաշտու հայ հասարակութեան կողմից. երկ-րորդը՝ «Ռաշտու հայոց դպրոցի աշա-կերտների կողմից, և երրորդը՝ «Ռաշտու հայոց ընթերցարանի վարչութեան կող-մից»։ Պսակները դրին դագաղի չուրջը դրած աթոռների վրայ։ «Սուրբ-սուրբից» յետոյ պատարագը ընդհատուեցաւ. քա-հանան իջաւ սեղանից, և սկսուեցան չքեղ մաղթանքները։ Երբ քահանան կրկին բարձրացաւ սեղանը, ընթերցա-րանի վարչութեան անդամներից մինը, կարդաց յարմարաւոր ճառ։ Յետոյ կար-դացին դպրոցի աշակերտներից երկու հոգի ոտանաւոր յետոյ խօսեց պ. Գ. Տէր-Աւետիքեանը։ Պատարագից յետոյ չատերը դժուարութեամբ բաժանուեցին դագաղից, տխուր և մի տեսակ բորբոք-ուած տպաւորութեան տակ քաշուելով իրանց տները։

* * *

ԲԱԳՈՒԻՑ գրում են։— Ամսոյս 4-ին պ. Վարշամեանի հրաւիրանօք, ժողո-վուրդը գիմեց եկեղեցուց «Մարդ. ընկ». դահլիճը, որտեղ պիտի լինէր թատրո-նական մասնաժողովի համար մի քանի խորհրդածութիւններ։ Շատ երկար խօ-սելուց յետոյ, ընդհանուր ժողովը վըճ-ռեց կազմել մի մասնաժողով, որ բաղ-կացած լինի 6 անդամից, որպէս զի սո-քա ձեռնամուխ լինին մի կանոնագրու-թիւն հեղինակելու ապագայ թատրոնի կոմիտէտի գործունէութիւնը որոշելու համար, ընտրվեցան ձայների մեծամաս-նութեամբ այդ նպատակի համար հետե-ւեալ պարոնայք. նախագահ Ս. Վարշա-մեան, քարտուղար Ա. Յովհաննէսեան, անդամք։ Աղեքսանդր Վարշամեան, (բը-ժիշկ), Պետրոս Տէր-Մարկոսեան, Ջաւադ Ղազեան և Ղեւոնդ Տէր-Յոհաննիսեան։

Նոյն օրը պ. Ս. Վարշամեանը դիմեց Թիֆլիս իշխան Ամատունուն, որ սա ըշ-տապի ուղարկել Թիֆլիսի թատրոնական կոմիտէտի կանոնագրութիւնը, որ օգ-տուին վերջինից։ Հա՛ մոռացայ ասել, որ Վարշամեանը մի գեղեցիկ և ազդու ճառով բացեց ընդհանուր ժողովը, որը վարձատրուեցաւ հանդիսականների ծա-փահարութեամբ, Ներկայ ամսոյս 20-ին մի պարահանդէս պիտի տրուի ընկերու-թեան դահլիճում ապագայ կոմիտէտի համար ֆոնտ կազմելու։

* * *

Պ. Վ. Գ. գրում է ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ.— Նոյեմբերի 11-ին, կիւրակէ օրը, հանդի-սաւոր հոգեհանգիստ կատարուեցաւ ս. Փրկիչ եկեղեցում ի Տէր հանգուցեալ երջանկայիշատակ Ներսէս Պատրիարքի համար։ Ժողովուրդը չափազանց խռնու-ած էր, նոյնչափ ևս հաւաքուած էին դրսում։ Ներկայ էին աշակերտները և աշակերտուհիները։ Ս. պատարագից յե-տոյ սկսուեցաւ հոգեհանգիստը և ամեն-քին մոմեր բաժնուեցան։ Գեր. հ. Խո-րէնը խօսեցաւ ազդու դամբանական, արտասուելով ողբաց այդ մեծ կորուս-տը և բոլոր ժողովուրդը սրտաշարժ մաղ-թելով հանգիստ հոգւոյն անզուգական Ներսէսին, արտասուեցին։ Երբ ձայնա-ւոր աշակերտները, քաջ ձայնագրագէտ Ղազարոս քահ. Պահլաւնիի առաջնոր-դութեամբ երգեցին Էջմիածնի եղանա-կով «Ոսկի եղեալքս» ոսկետառ չարա-կանը ոչ մի սիրտ չը կարողացաւ դիմա-նալ, լացը ընդհանուր եղաւ։

* * *

ՇԱՄԱԽՈՒՑ պ. Թ. գրում է.—Ընդունու-ած կարգ ու կանոն է, որ հասարակութեան ծառայողները և պաշտօնակատարները, իրանց ծառայութեանց նայած գնահատ-վում են, և ոմանք արժանանում են հա-սարակութեան շնորհակալութեանը, և ո-մանք էլ ի ցաւ սրտի արհամարհանքի Չենք կարող զանցառութեան տալ այժ-մեան մեր Շամախու մայր եկեղեցւոյ ե-րեսփոխան պ. Նազարեանցի հաւատա-րիմ և անձնանուէր ծառայութիւնը յօ-գուտ եկեղեցւոյ, որոյ հաշուից երեւե-ցաւ, որ անցեալ 1883 թուին եկեղեցին ունեցել է զուտ արդիւնք աւել չորս հա-րիւր մանէթ, որին յայտնում ենք մեր անկեղծ խորին շնորհակալութիւնը, յու-սալով, որ ներկայ տարին աւելի ևս ար-դիւնաբեր լինի։

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ.
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՃԵԱՆՑ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի երիտասարդ, որ երեք տարի ուսուցչութեամբ է պա-րապել, գործ է որոնում, ա-ռեւտրական կամ այլ տեսակ պաշտօն։ Հասցէն է Կուկիա Մոստովայա փողոց, տուն № 26.

Արդէն մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի «ՎԵՐՋԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ և ԱՅԴ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԻ ՊԱՇՏՕՆԸ» վերնագրով գրքոյկը։ Բաժա-նորդագինն է 50 կ.։ Ցանկացող պա-րոնայք կարող են դիմել Բագու հե-ղինակին հետեւեալ հասցէով. Сергѣю Михайловичу Варшамянцу.

3—10

ՌԵՑՈԼԴԻ ՊԱՆՍԻՕՆ

Ընդունում է աշակերտներ ամբողջ տարիով և պատրաս-տում է նրանց միջնակարգ դպրոցներ մտնելու համար։

4—4

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1885 ГОДЪ.

„РАДУГА“

Третій годъ изданія.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ИЛЛЮСТРОВАННЫЙ СЕМЕЙНЫЙ ЖУРНАЛЪ ЛИТЕРАТУРЫ, ИЗЯЩНЫХЪ ИСКУСТВЪ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ.

50 нумеровъ въ годъ.

Въ 1885 году „Радуга“ дастъ своимъ читателямъ рядъ романовъ, повестей, разсказовъ и стихотвореній исключительно изъ русской жизни, съ участіемъ выдающихся современныхъ русскихъ писателей.

ИЛЛЮСТРАЦІЯ извѣстныхъ русскихъ художниковъ будутъ воспроизведены самымъ тщательнымъ образомъ, съ помощью новѣйшихъ открытій въ области графическихъ искусствъ. Гравюры будутъ исполнены въ лучшихъ русскихъ и иностранныхъ заведнеіяхъ.

БЕЗПЛАТНЫЯ ПРИЛОЖЕНІЯ ВЪ 1885 ГОДУ:

„СЦЕНА“ приложеніе, „АККОРДЪ“ приложеніе, „МОДЫ“ приложеніе, „САЛОНЪ“ приложеніе.

СЦЕНА ПРИЛОЖЕНІЕ: Театральное искуство. Критика. Драматическія пьесы для большой сцены и для любительскихъ спектаклей, Комедіи. Трагедіи. Драмы. Водевили—Рпи участіи извѣстныхъ драматурговъ, какъ Викторъ Александровъ (Крыловъ) Невѣжинъ, князь Сумбатовъ и др. Провинціальная корреспонденція.

АККОРДЪ ПРИЛОЖЕІЕ: Новости изъ музыкальнаго міра. Портреты выдающихся современныхъ композиторовъ и исполнителей. Отчеты о концертахъ. Критическія замѣтки. Къ каждому нумеру „Аккорда“ будутъ приложены также безплатно для фортепіано и пѣнія; исключительно новыя пьесы, танцы, аранжировки изъ новыхъ оперъ и оперетокъ. НОТЫ

ВЪ 1885 ГОДУ ВЪ ЖУРНАЛѢ СЦЕНА БУДУТЪ ПОМѢЩЕНЫ ПОРТРЕТЫ РУССКИХЪ ДРАМАТИЧЕСКИХЪ ПИСАТЕЛЕЙ И ВЫДАЮЩИХСЯ АРТИСТОВЪ РУССКОЙ СТОЛИЧНОЙ И ПРОВИНЦІАЛЬНОЙ СЦЕНЫ.

МОДЫ ПРИЛОЖНІЕ: Иллюстрированныя парижскія моды. Текстъ и рисунки изъ Парижа, подъ редакціею Тіерры. Руководство для туалетнаго стола. Косметика. Домашній обиходъ. Домашнее хозяйство. Столъ.

Въ 1885 году будетъ открытъ новый отдѣлъ: ГИГІЕНА Какъ жить здоровому и какъ помочь больному человѣку. Совѣты врача. При этомъ отдѣлѣ открытъ почтовый ящикъ для совѣтовъ. Пользоваться правомъ этого почтоваго ящика могутъ лишь гг. подписчики.

ВЪ 1885 ГОДУ МЫ ДАДИМЪ НОВОЕ БЕЗПЛАТНОЕ ПРИЛОЖЕНІЕ, ВЪ КОТОРОЕ ВОЙДУТЪ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЯ ОБЩЕСТВЕННЫЯ УВЕСЕЛЕНІЯ:

САЛОНЪ 1) Карты. 2) Общественныя игры. 3) Пасьянсы. 4) Хореографія (танцы). 5) Шарады. 6) Ребусы. 7) Задачи. 8) Фокусы. 9) Эксперименты изъ области химіи и физики. 10) Гимнастика. 11) Спиритизмъ. 12) Обширный шахматный отдѣлъ. 13) Стенографическій отдѣлъ 14) Почтовый ящикъ для гласной корреспонденціи подписчиковъ между собою (право пользованія имѣютъ только подписчики журнала).

ВЕЛИКОЛѢПНАЯ БЕЗПЛАТНАЯ ПРЕМІЯ.

По своему богатому содержанію, обнимающему всѣ явленія общественной жизни, „РАДУГА“ займетъ въ 1885 году безспорно первое мѣсто среди иллюстрированныхъ еженедѣльныхъ журналовъ.

Редакція „РАДУГИ“ не жалѣетъ ни расходовъ, ни трудовъ, чтобы сдѣлать изъ своего журнала органъ русской семьи, и только быстро пріобрѣтеноля популярность и значительное число подписчиковъ даютъ ей возможность, несмотря на низкую подписную цѣну, настолько увеличить программу журнала.

Въ 1885 году „РАДУГА“ будетъ выходить аккуратно по четвергамъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА НА 1885 ГОДЪ, со всеми приложеніями, съ пересылкою во всѣ города Россійской Имперіи. ТОЛЬКО 5 РУБ., за границу—7 руб.; на $^1/_2$ года—3 руб., за границу—4 руб.

Допускается разсрочка платежа годовой подписной цѣны: при подпискѣ 2 р., за тѣмъ 1 мар. 1 р., 1 апр. 1 р. и 1 Іюля 1 р.

Подписка принимается во всѣхъ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ. Гг. иногороднихъ просятъ адресовать: Въ редакцію журнала „РАДУГА“, Москва.

Редакторъ Д. А. МАНСФЕЛЬДЪ.
Издатель Л. МЕТЦЛЬ.

ДОЗВОЛЕННО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ, 28-го Ноября 1884 г. Типограф. М. Рот. и К-о. На Гол. проспектѣ Домъ № 41. Տպարան Մ. Ռօտինեանց և ընկ.